

Í ár koma vit upp aftur á sama stöði sum í 1990

– Tað er heldur nógv ferð á føroyska búskapinum í løtuni. So nú er ikki at slaka men at halda fast. Og gerst tað neyðugt, verða tiltøk sett í verk fyri at tálma gongdini, segði Anfinn Kallsberg, tá ið hann helt Ólav-søkurøðuna og stakk kósina út í kortið tey næstu árin

ÁKI BERTHOLDSEN

– Broytt stöðan ikki stórvægis, kann aftur roknast við einum avlopi á figgjarlógini uppá eina hálva milliard komandi ár. Ov nógv ferð er á búskapinum og verður tað neyðugt, verða tiltøk sett í verk. Men gongdin verður ikki tálmað við skatta- og avgjaldshækkingum, segði lögmaður í Ólav-søkurøðu síni

– Vit fylgja sera gjølla við gongdini í búskapinum. Og verður tað neyðugt, verða tiltøk sett í verk fyri at tálma vøkstrinum.

Tá ið Anfinn Kallsberg, lögmaður helt Ólav-søkurøðuna endurtók hann tað, sum Karsten Hansen, figgjarmálaráðharri, fyrr hevur sagt í samrøðu við Sosialin: Nevniliga, at landsstýrið fer at halda aftur fyri at k'la búskapin, um tað verður neyð.

Anfinn Kallsberg segði at føroyski búskapurin hevur verið í stórum vøkstri seinastu árin.

– Hetta er at fegnast um, men búskaparvøkstur hevur trúgvur óynskar fylgiseygar. Teir eru prívøkstur, lónarvøkstur og versnandi handils- og gjaldsávin, sum stendst av øka vøruinnflutninginum, ið økt nýtsla og eftirspurningur hevur við sær.

– Tí er av stórum týðningi at fylgja sera væl við einum so stórum búskaparligum vøkstri, sum vit hava havt seinastu árin.

Fólkatalið vaksur og arbeiðsloysi minkar

Hann visti á, at fólkatalið vaksur alsamt, og mett verður, at 370 fólk koma afturat í ár, so fólkatalið við árslok 1999 verður 45.187.

Vøkturin stavar helvt um helvt frá nettóinnflytingini og burðaravlopnum.

Hinvegin er arbeiðsloysið er minkandi og er nú komið niður á 6 % móti 8 % somu tíð í fjør.

Tá eru tey, sum bert fáa stuðul frá Almánastovuni, eisini tald við.

118 mió meiri í lónum

Lögmaður visti eisini á, at

lónarútgjaldingarnar vóru fyrstu fimm mánaðirnar í ár 118 mió. kr. hægri enn sama tíðarskeiðið í fjør, hetta er ein vøkstur uppá 7 %.

Vøkturin somu tíð í 1998 var 10 % afturmóti 1997.

Annars var árligi vøkstururin 8 % bæði frá 1996 til 1997 og frá 1995 til 1996.

– Verður hugt nærri at tölunum sæst, at vøksturinn í lónarútgjaldingunum í fiskivinnuni er stóðgæður ella rættari minkandi 1 %, meðan vøksturinn í alivinnuni og fiskandiðnum annars framvegis er stórum ávíkavist 27 og 20 %.

– Lónarútgjaldingarnar í byggingvinnuni eru hækkaðar 23 %.

Lögmaður segði, at í ár fara lónarútgjaldingarnar vørandi fyrstu ferð aftur upp um lónarútgjaldingarnar í 1990 í krónum.

Innflutningurin hækkaður 20%

Annars segði Anfinn Kallsberg, at Fyribilstöluni vísa, at innflutningurin vaks 10% frá 1996 til 1997, og aftur 10 % frá 1997 til 1998.

– Innflutningurin fyrstu 5 mánaðirnar í 1999 var 20% størri enn somu tíð í fjør, tá skip og fiskur ikki eru tald við.

– Tann størsti vøksturinn er í innflutninginum til vinnuna, innflutningi av bilum og innflutningi til beinleiðis nýtslu.

Innflutningurin til beinleiðis nýtslu er fyrstu fimm mánaðirnar í 1999 9% hægri enn somu tíð í fjør, men vøksturinn í 1998 var 11 %, í 1997 12% og í 1996 9 %.

– Sammeta vit gongdina í lónarútgjaldingunum við vøksturinn í innflutninginum til beinleiðis nýtslu, so

vuku lónarútgjaldingarnar frá 1996 til 1997 8 %, meðan innflutningurin til beinleiðis nýtslu vaks við 11 %.

– Frá 1997 til 1998 vuku lónarútgjaldingarnar við 10 % og innflutningurin til nýtslu við 11 %, og fyrstu fimm mánaðirnar í 1999 vuku lónarútgjaldingarnar 7 % og innflutningurin til nýtslu 9%.

– Út frá hesum sær út til, at vøksturinn í innflutninginum til beinleiðis nýtslu er rættuliga stórur, og heldur seg nærhendis vøkstrinum í lónargjaldingum.

– Stóri vøksturinn í samlaða innflutninginum er órógvandi, tí hann minkar um handilsíkskið til gjaldsávannaavlopið, segði lögmaður.

Útflutningur vaksir 10%

Útflutningurin uttan skip vaks fyrstu 5 mánaðirnar í 1999 110 mió. kr. ella 10 % afturmóti somu tíð í 1998.

– Stór minking er bæði í virði og nøgd, tá talan er um ísáðan og frystan fisk.

– Hinvegin er útflutningurin av ísáðum og frystum flaki, sum er tann størsti vørubólkurinn, umleið tað sama í virði, hóast nøggin er minkað nakad.

Útflutningurin av saltfiski er vaksin bæði í nøgd og virði.

Vøksturinn í útflutninginum av laks vísir rættuliga upp ímóti minkingini í útflutninginum av ísáðum og frystum fiski.

– Fyrstu 5 mánaðirnar í 1999 er útflutningsvirðið á laks og sílum vaksið 106 mió kr. ella 77% samanbörð við sama tíðarskeiðið í fjør.

– Samanumtikið kann sigast um útflutningi fyri út-

flutningin í 1999, at virðið av samlaða útflutninginum helst veksur, hóast vøksturinn ikki verður stórur, segði lögmaður.

Yvir 300 mió í avlopi á handilsjavnanaum

Hann segði, at úrslitið á handilsjavnanaum, íroknað skip, fyrstu 5 mánaðirnar í 1999 er 180 mió. kr., sum er umleið tað sama sum sama tíðarskeiðið í 1998.

– Avlopið á handilsjavnanaum í 1997 var 202 mió. kr. og í 1998 317 mió. kr.

– Henda ikki stórvægis broytingar í búskapinum í 1999, skuldi handilsjavnnavirskotið ikki verið minni enn í 1998.

– Við so stórum vøkstri í innflutninginum slepst ikki undan, at hart trýst verður á handilsjavnna og síðan á gjaldsávanna.

– Vanliga verður mesti dentur lagdur á gongdina í innflutning til beinleiðis nýtslu. Innflutningurin til vinnuna, bæði til rakstur og íløgur, veksur nógv, og neyðugt er eisini at fylgja við hesi gongdini, tí vøksturinn kann vera tekin um eitt nú ov stórar íløgur.

Ov nógv ferð á búskapinum

Lögmaður segði, at eingin ivi er um, at nógv ferð er á búskapinum í løtuni.

– Í fyrsta umfari gevur vøksturinn í búskapinum eina stórra inntøku til landskassan.

Í 1998 var virskotið á figgjarlógini 471 mió. kr., og í løtuni verður mettt, at virskotið á figgjarlógini í 1999 verður omanfyri eina hálva milliard.

– Broytt stöðan ikki stórvægis í komandi ári, kann aftur roknast við

einum avlopi uppá eina hálva milliard.

Avdráttir av lónum eru tó ikki við í hesum tølunum.

Lögmaður visti á, at mett verður, at tað hevur verið heldur nógv ferð á búskapinum seinastu tíðina. – Og sum stöðan er, verður ikki mett ráðiligt at slaka í búskaparpolitikkinn, ella at tað almenna yvirhøvur stimbrar samlaða eftirspurningin – heldur tvørturimóti.

– Töluni fyri teir fyrstu 5 mánaðirnar í 1999 benda á, at vøksturinn í útgjöldnum lónum og innflutningi av nýtslurum er minkandi, og töluni fyri fyrsta ársfjórðing 1999 benda ikki á, at nakar trupuleiki enn er við gjaldsávanna.

– Gjaldsávannin fyri 1998 er ikki endaliga uppgjórður enn, men avlopið verður aftur í 1998 mettt at vera um eina milliard. Við tí stóra vøkstrinum, sum hevur verið í eftirspurninginum og innflutninginum, slepst ikki undan, at tað fyrr ella seinri verður eitt trýst á gjaldsávanna.

– Fyri landsbúskapin sum heild merkir hetta, at sjálvst um stígur er komin í tann góða fiskiskapin og fiskaprisirnar, so kann heimasektururin við tí gjaldfóri, sum er í samfelagnum í dag, í eina tíð afturat vaks viðari skjótari, enn ynskilig er.

Í samgonguskjalinum hevur samgongan sett sær fyri at arbeiða fyri skatta- og avgjaldslækkingum, og landsstýrið fer tí ikki at tálma búskaparliga virkseminum við skatta- og avgjaldshækkingum.

– Heldur eigur útreiðslur og íløgur á figgjarlógini at tálma.

– Við eini lónarhækking

uppá góð 6 %, hækkingum í lógarbúndnu útreiðslunum, og ætlanum um at hækka fólkapensjónina, ber neyvan til at minka útreiðslurnar á figgjarlógini fyri 2000. Men sum landsstýrismaðurin í figgjarmálum fyrr hevur boðað frá, verður fylgt við gongdini í búskapinum, og gerst tað neyðugt at seta tiltøk í verk fyri at halda aftur í búskapinum, so verður tað gjørt.

Anfinn Kallsberg segði, at í sambandi við at málsetningurin er at fáa blokkstuðulin burtur, hevur nógv verið tosað um at minka útreiðslurnar á figgjarlógini.

– Hetta er eisini kjarnin í tí arbeiði, sum Figgjarmálastýrið hevur tikið stig til saman við einstøku aðalstýrum, við at endurskóða fyrstingarlaga lógarverkið.

– Málið er, at umstítingin á øllum málsokjum verður einfaldari og lagað til tøvvin í føroyska samfelagnum.

– Hetta arbeiðið er tó ikki lótuverk, men landsstýrið heldur, at tað er alneyðugt at hetta verður gjørt, og tað krevur, at vit standa saman í hesum arbeiði.

– Málið er, at avlopið á figgjarlógini kemur í eina tryggja legu og verður so stórt, at tað kann avloysa blokkstuðulin. Tað kann bert gerast, um vit av øllum alvi royna at ansa eftir og at halda aftur í útreiðslunum, nú búskaparvøksturinn gevur stórra inntøku.

Stórt lóggávararbeiði

Anfinn Kallsberg segði annars, at fyri framan er eitt stórt lóggávararbeiði, sum skal gerast.

Eitt nú hevur Figgjarmálastýrið fingið arbeiðið við kolvetnisskattalóggávanum frá honndi.

– Av stórra lógararbeiði, ið stendur fyri hjá Figgjarmálastýrinum, kann nevnt kolvetnisskatta-fyrstingarlógin.

– Á skatta- og avgjaldsokinum verður talan um at fremja dagfóringar, og verða broytingar gjørdar í pensjónsviðurskiftunum, hevur hetta eisini við sær broytingar í skattalógini.

– Eisini verður arbeiðt við at dagføra arvaavgjaldslógina, sum er gomul og ótíðarhóskandi. Arvaavgjaldið verður lutad millum danska ríkisskassan og landkassan, og ætlanin er, at ein stór partur skal fella til landskassan.

– Eisini er ætlanin at broyta avgjaldið, so tey nærmastu ikki rinda so nógv, men tó er ikki ætlanin at hækka arvaavgjaldið sum heild.

– Arbeitt verður eisini við spurninginum um skattning av partabrofum og óðrum virðisbrofum. Lóggávan treingir til ábøtur, serstakliga nú arbeiðt verður við at seta á stovn ein virðisbrævamarknað.

– Herumframt verður arbeiðt við at dagføra donsku lógirnar á banka- og spari-kassaoikinum og at seta í gildi lógar á virðisbrævamarknaðinum, segði lögmaður.